

Функціонально-вартісний аналіз як шлях удосконалення обліково-аналітичного забезпечення виробничого менеджменту

В статті розглядаються особливості функціонально-вартісного аналізу як методу управлінського обліку та визначається його вплив на підвищення результативності виробництва продукції рослинництва

Постановка проблеми. Забезпечення стабільності та економічної ефективності функціонування суб'єкту господарювання в умовах фінансової кризи зумовлює необхідність підвищення результативності його виробничої діяльності. Досягнення цього є можливим не лише

завдяки удосконаленню технологічних процесів, але й покращенням функціонування внутрішньої системи управління виробництвом.

Результати дослідження показують, що у більшості вітчизняних сільськогосподарських підприємствах адміністративним персоналом використовуються застарілі консервативні методи управління, які не забезпечують адекватні оцінювання зовнішніх та внутрішніх чинників впливу на розвиток суб'єктів господарювання. Необхідною є заміна інструментарію управління та відповідна трансформація методів його обліково-аналітичного забезпечення, оскільки прийняття управлінського рішення базується на використанні достовірної, своєчасної та оперативної інформації обліку.

Аналіз останніх досліджень. Вагомий внесок в розвиток наукової концепції обліку, включаючи управлінський облік внесли такі вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти, як О.С. Бородин, Ф.Ф. Бугинець, П.С. Безруких, Б.І. Валусев, С.Ф. Голов, К. Друрі, В.Б. Івашкевич, Т.П. Карпова, Г.Ю. Кас'янова, Г.Г. Кірейцев, В.Г. Лінник, Л.В. Нападowska, С.А. Ніколаєва, В.Ф. Палій, М.С. Пушкар, О.Х. Румах, В.В. Сопко, С.А. Стуков, Л.К. Сук, В.І. Ткач, М.В. Ткач, Б. Райан, Ч.Т. Хорнгрен, М.Г. Чумаченко, А.Д. Шеремет, А.Яругова та інші. Що стосується функціонально-вартісного аналізу, то його проблематика знайшла своє відображення в працях таких вітчизняних та зарубіжних дослідників, як Х. Велленройтера, Р. Влчека, О.І. Горелової, В.А. Ілєва, М.С. Камінної, М.Г. Каргуніна, Є.А. Кузьміної, А.М. Кузьміна, Б.І. Майданчика, Л. Майлза, В.А. Панкова, В.В. Попова, Ю.М. Соболева, М.Г. Чумаченка, В.А. Шайтанова та інших вчених. В їх працях увага в основному зосереджена на розробці методики функціонально-вартісного аналізу в умовах виробництва промислових підприємств в обслуговуючих структурних підрозділах, зокрема бухгалтерії, планово-економічному відділі тощо.

Метою дослідження є узгодження теоретико-методологічних засад функціонально-вартісного аналізу з урахуванням технологічних особливостей вирощування сільськогосподарських культур, для підвищення конкурентоспроможності виробництва продукції рослинництва.

Результати досліджень. Сучасний стан обліково-аналітичного забезпечення не в змозі задовольнити інформаційні потреби управлінського персоналу стосовно оперативності, аналітичності та релевантності даних. Саме тому необхідною є адаптація методології управлінського обліку до умов сільськогосподарської галузі. Така адаптація забезпечується впровадженням в обліково-аналітичну практику сільськогосподарських підприємств функціонально-вартісного аналізу, метою якого є аналіз виникнення непродуктивних витрат та пошук оптимального співвідношення між якістю продукції та її собівартістю.

Функціонально-вартісний аналіз визначається як складова інтегрованої підсистеми управління, що дає можливість здійснювати системне відстеження технологічного процесу виробництва, направлене на мінімізацію витрат, встановлювати взаємозв'язок «витрати-результат», для забезпечення підвищення якості продукції.

Традиційні методи аналізу, які використовуються в практиці сільськогосподарських підприємств, відрізняються від функціонально-вартісного аналізу. В процесі економічного аналізу витрат виробництва основним його об'єктом є витрати, понесені на виробництво певного виду продукції. При функціонально-вартісному аналізі проводиться оцінка витрат в розрізі окремих операцій та функцій. Економічний аналіз направлений на вивчення структури виробництва, а функціонально-вартісний аналіз зорієнтований на процеси (функції).

Функціонально-вартісний аналіз здійснюють перманентно. Результати такого підходу враховуються при організації та плануванні виробничої діяльності суб'єкта господарювання на перспективу. В умовах рослинницької галузі доцільним є використання функціонально-вартісного аналізу за процесами, на основі поопераційного методу обліку витрат. Такий підхід дає змогу визначати фактичний рівень витрат за кожною технологічною операцією та намічати можливі шляхи зниження їх величини. Періодом аналізу є повний цикл вирощування сільськогосподарської культури.

При здійсненні функціонально-вартісного аналізу технологічного процесу вирощування сільськогосподарських культур рекомендуємо дотримуватися наступних етапів: підготовчого (вибір об'єкту аналізу та конкретизація цілей), інформаційного (формування блоку даних про об'єкт аналізу), аналітичного (проведення аналізу економічних та технологічних даних процесу виробництва), дослідницького (пошук альтернативних шляхів виконання технологічного процесу) та рекомендаційного (формування варіантів рішень з оптимізації витрат виробництва та покращенню якості продукції). Суб'єктом функціонально-вартісного аналізу є «Робоча група».

Ефективність функціонально-вартісного аналізу підвищують функціональні моделі. Адже кожній функції притаманна визначена ціленаправленість та зміст. Їх розробка надає уявлення про субстанціональну основу витрат технологічного процесу по рівнях ієрархії та взаємозв'язках та враховує внутрішньосистемні відносини кожного елемента в технологічному процесі.

В умовах посилення конкурентної боротьби актуальним є не лише контроль за якістю сільськогосподарської продукції, а комплексне, системне управління її рівнем. ФВА сприяє встановленню відповідності якості продукції понесеним витратам для здійснення окремих операцій технологічного процесу. Головна увага приділяється попередженню причин, що зумовлюють виникнення невідповідності витрат та якості продукції, а за результатами - розробці планів з оптимізації такого співвідношення.

При проведенні функціонально-вартісного аналізу припускається, що в технологічному процесі мають місце необґрунтовані витрати, а значить наявні резерви для їх оптимізації та удосконалення технологічного процесу виробництва. Результативність функціонально-вартісного аналізу вимірюється зниженням рівня витрат з одночасним підвищенням якості продукції. При зміні технологічного процесу вирощування сільськогосподарських культур встановлюють граничний рівень собівартості кожної операції, перевищення якого, навіть за одночасного підвищення якості продукції, може виявити за результатами функціонально-вартісного аналізу прийняті неефективні рішення.

Бивчення функцій технологічного процесу в рослинництві за допомогою функціонально-вартісного аналізу дає можливість систематизувати операції, що виконуються, провести аналіз всіх складових системи виробництва та визначити можливі резерви зниження витрат, усунення зайвих функцій технологічного процесу, поєднання допоміжних функцій, зміна технічних засобів виробництва більш економічними, знаходження рішень, при яких один матеріальний носій функцій виконував би декілька функцій. Оскільки процес виробництва в рослинництві тісно пов'язаний із живими організмами, доцільним є розгляд технологічного процесу вирощування сільськогосподарської культури у взаємозв'язку із її біологічними особливостями розвитку.

Висновки. Прийняття будь-якого управлінського рішення базується на об'єктивно-аналітичній інформації. При цьому вона повинна бути оперативною, достовірною та релевантною. Вирішенню проблеми ефективного управління виробництвом сприяє використання сучасних методів функціонально-вартісного аналізу та управлінського обліку, що дозволяє відслідковувати зміни витрат і визначати резерви зниження їх параметрів.

Список використаної літератури

1. Ивлев В.А. Что такое функционально-стоимостный анализ процессов и систем. Проблемы, опыт, перспективы / В.А. Ивлев, Т.В. Попова; под ред. В.А. Качалова. В.Л. Рождественского. – М.: ИздАТ, 2000. – 169 с.
2. Попова В.В. Разработка методических основ применения функционально-стоимостного анализа для повышения эффективности текстильного производства: автореф. дис. на соискание ученой степени канд. экон. наук: спец. 08.00.05 / В.В. Попова. – М., 1992. – 16 с.
3. Справочник по функционально-стоимостному анализу / под ред. М.Г. Карпунина, Б.И. Майданчика. – М.: Финансы и статистика, 1988. – 431 с.